

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи з дисципліни

«ФІНАНСОВЕ ТА ПОДАТКОВЕ ПРАВО»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної
(дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право»)*

(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
господарського права
Протокол №4 від 16.11.2021 р.

Сєвєродонецьк 2021

Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Фінансове та податкове право» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної (дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право») (Електронне видання) / Уклад.: О.В. Шаповалова, Л.В. Мартинова, С.В. Терещенко, А.С. Удовенко. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – 37 с.

Методичні вказівки надають чіткі настанови щодо самостійного вивчення навчальної дисципліни «Фінансове та податкове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Матеріали містять вимоги до виконання самостійної роботи, перелік завдань на самостійне опрацювання матеріалу здобувачем вищої освіти та список рекомендованої літератури.

Методичні матеріали розроблені для здобувачів вищої освіти юридичного факультету СНУ ім. В. Даля.

Укладачі:

О.В. Шаповалова, проф., д.ю.н.
Л.В. Мартинова, доц., к.є.н.
С.В. Терещенко, доц., к.ю.н.
А.С. Удовенко, ст. викл.

Рецензент:

Г.В. Татаренко, к.ю.н., доц.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	6
МОДУЛЬ 1 «ФІНАНСОВЕ ПРАВО».....	6
Самостійна робота до семінарського заняття 1.....	6
Самостійна робота до семінарського заняття 2.....	9
Самостійна робота до семінарського заняття 3.....	13
Самостійна робота до семінарського заняття 4.....	16
МОДУЛЬ 2 «ПОДАТКОВЕ ПРАВО».....	21
Самостійна робота до семінарського заняття 5.....	21
Самостійна робота до семінарського заняття 6.....	24
Самостійна робота до семінарського заняття 7.....	28
2. ПРИКЛАД РОЗВ’ЯЗАННЯ СИТУАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ.....	35
3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	37

ВСТУП

«Фінансове та податкове право» є однією з обов'язкових навчальних дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», яка включає знання законодавства щодо регулювання правовідносини у фінансовій й податковій сферах, а також знання щодо процесу формування й реалізації ефективних фінансової й податкової політик держави та є «ґрунтовою» основою забезпечення збалансованого і сталого розвитку економіки України.

Самостійна робота здобувачів є обов'язковою формою навчання і відіграє значну роль у навчальному процесі. Вона сприяє розширенню, поглибленню, закріпленню знань студентів, формуванню наукового мислення на базі вивченого матеріалу, набуттю навичок аналізувати науковий текст, давати оцінки суджень інших авторів, робити висновки та узагальнення.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Фінансове та податкове право» виокремлюють такі види самостійного навчання здобувача: слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних робіт; відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, підготовка доповідей та самостійних робіт, реферування наукової літератури, пошук наукової літератури за певною темою та її опрацювання, опрацювання певного матеріалу за навчальною літературою та створення структурної (візуальної) схеми прочитаного матеріалу, підготовка до модульного контролю та екзамену (заліку).

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Фінансове та податкове право» здобувачі можуть виконувати у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, а також у домашніх умовах. Опрацювавши літературні, наукові та публіцистичні джерела (шляхом читання, запам'ятовування, конспектування, цитування тощо), а також отримавши консультації викладача, здобувачі повинні сформулювати уявлення про визначені проблеми, явища та процеси. Після цього, з метою більш глибокого засвоєння та розуміння матеріалу курсу, здобувачі можуть приступити до вивчення спеціальної наукової літератури, монографій та здійснювати власні дослідницькі доробки. Самостійне вивчення окремих питань теми лекції, які не обговорюються на семінарських заняттях, має важливе значення для належного засвоєння здобувачами основних положень навчальної дисципліни «Фінансове та податкове право». В процесі самостійної роботи здобувачів освіти активізується їх розумова діяльність та стимулюється розвиток творчих здібностей.

Однією з прийнятих форм перевірки знань здобувачів вищої освіти у вивченні навчальної дисципліни «Фінансове та податкове право» є самостійна робота, виконання якої є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Самостійна робота є обов'язковим та важливим етапом у підготовці здобувачів вищої освіти до екзамену.

Мета самостійної роботи – систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань у сфері фінансового та податкового права, а також набуття здобувачами вищої освіти правового комплексу практичних вмінь і навичок,

необхідних для формування їхньої майбутньої професійної майстерності у питаннях:

- правових основ та вимог організації фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування;
- юридичних засад функціонування суб'єктів фінансових та податкових правовідносин;
- правового забезпечення бюджетної дисципліни;
- організаційно-правових засад системи податкового адміністрування;
- правових засад здійснення фінансового й податкового контролю та відповідальності за порушення фінансового й податкового законодавства в Україні;
- виявлення ознак порушення законодавства у фінансовій галузі, зокрема й податкового законодавства;
- правової охорони та юридичного захисту прав й інтересів суб'єктів фінансових та податкових відносин, їх гарантування та особливостей урегулювання спорів між ними на національному й міжнародному рівнях.

Із зазначеного курсу здобувачі вищої освіти виконують самостійно роботу згідно з даними методичними вказівками, до складу якої входять:

1) *теоретичні питання* нормативного або проблемного характеру, зміст яких дозволяє виявити ступінь засвоєння студентами теоретичних знань та знань чинного законодавства, а також індивідуальну спроможність здобувача практично реалізувати ці знання у вміння самостійно мислити та орієнтуватися у різних темах дисципліни;

2) *ситуаційні завдання*, які надають можливість оцінити знання здобувача та спрямовані на виявлення персонального вміння практично-аналітичного мислення і можливість використання отриманих теоретичних знань й знань чинного національного та міжнародного законодавства у фінансовій галузі, зокрема й податковій сфері у розв'язанні конкретних практичних ситуацій.

Самостійна робота надасть можливість здобувачу вищої освіти не тільки поглибити та закріпити свої знання з дисципліни «Фінансове та податкове право», а й показати свій рівень володіння теоретичним матеріалом на підставі чинного законодавства та вміння застосовувати норми правових актів при вирішенні конкретних практичних ситуацій.

2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1 «ФІНАНСОВЕ ПРАВО»

Самостійна робота до семінарського заняття 1

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансового права, його ключових понять, категорій та структурних елементів з урахуванням чинного законодавства та формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувати загальне уявлення про фінанси та фінансову діяльність як економіко-правову категорію; сформувати уявлення про фінансове право як систему загальнообов'язкових, формально визначених, гарантованих та встановлених державою норм і принципів; з'ясувати основні функції та джерела фінансового права; окреслити засадничі нормативно-правові документи з правового регулювання фінансової діяльності на національному та міжнародному рівнях.

Перелік питань для самостійного вивчення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Фінанси та фінансова діяльність як правова категорія.
2. Правова характеристика фінансової системи держави та її структура.
3. Органи управління державними фінансами та їх правовий статус.
4. Правова форма здійснення фінансової діяльності державою та органами місцевого самоврядування.
5. Поняття та зміст фінансово-правового регулювання.
6. Фінансове право та його місце в системі права України.
7. Види фінансово-правових інститутів та їх загальна характеристика.
8. Поняття, особливості та класифікація фінансово-правових норм.
9. Суб'єкти фінансового права та фінансових правовідносин.
10. Співвідношення сучасної системи фінансового права та системи чинного фінансового законодавства.
11. Правові засади міжнародних фінансових відносин.
12. Юридична природа та система норм фінансового міжнародного права.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Що являє собою фінансова діяльність?
2. У чому полягають відмінності фінансової діяльності економічного та юридичного характеру?
3. Які органи державної влади забезпечують здійснення фінансової діяльності?
4. Які є методи фінансової діяльності?
5. Які функції публічних фінансів?
6. Що являють собою централізовані та децентралізовані фінанси?
7. Які складові має фінансова система України?
8. Що таке фінансова політика?

9. Що собою являють фінансові ресурси країни?
10. Яка юридична норма застосовується стосовно організації фінансової діяльності держави?
11. Що таке фінансове право?
12. Що є предметом фінансового права та у чому полягає його специфіка?
13. Як співвідноситься фінансове право з іншими галузями права?
14. За якими чинниками класифікуються джерела фінансового права?
15. Що являє собою фінансово-правова норма?
16. Яка структура фінансово-правової норми?
17. Які особливості властиві фінансово-правовим нормам?
18. Які виокремлюють види фінансово-правових норм?
19. Що являють собою фінансові правовідносини?
20. У чому полягає юридичний зміст фінансових правовідносин?

Завдання для саморозвитку:

1. Проаналізуйте точки зору різних дослідників публічних фінансових правовідносин щодо поняття та місця фінансового права у праві України (належність до конституційного, чи господарського, чи цивільного чи адміністративного права, інститут чи підгалузь, наявність ознак комплексної галузі права, що потребує кодифікації?).
2. Визначте суб'єктний склад фінансових правовідносин відносин і рольові функції суб'єктів, що беруть безпосередню та опосередковану участь у сфері публічної фінансової діяльності. Наведіть приклади.
3. Обґрунтуйте відмінність між поняттями «суб'єкти фінансового права» та «суб'єкти фінансових правовідносин». На підтвердження аргументів змодельуйте практичну ситуацію підстав виникнення конкретних фінансових правовідносин за участю індивідуального суб'єкта.
4. Охарактеризуйте законодавство України у публічній фінансовій галузі з точки зору його адекватності сучасному стану фінансових правовідносин та визначте шляхи його вдосконалення.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Конвенція між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та капітал від 04.03.1994 р. : ратифікована Законом України від 26.05.1995 р. № 180/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_576#Text.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55-XII: *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст.429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
4. Про економічну самостійність Української РСР : Закон УРСР 03.08.1990 р. № 142-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 34. Ст.499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-12#Text>.

5. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №50-51. Ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8074-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. №51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №40. Ст.365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
9. Про джерела фінансування органів державної влади : Закон України від 30.06.1999 р. №783-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №34. Ст.274. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-14#Text>.
10. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. №1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №49-51. Ст.376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. №1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №46-47. Ст.403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
12. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №2-3. Ст.11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.
13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр?find=1&text=контроль#w1_6.
14. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. №2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №13. Ст.110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.
15. Про Рахункову палату України : Закон України від 02.07.2015 р. №576-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №36. Ст.360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.
16. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку : Указ Президента України від 23.11.2011 р. №1063/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text>.
17. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. №375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text>.
18. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 25.11.2014 р. №1163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1603-14#Text>.
19. Волощук М. Г., Карабін Т. О., Менджул М. В. Фінансове право : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.

20. Гурковська К. А., Мороз О. Б., Назар Ю. С., Сукмановська Л. М. Фінансове право України : навч. посіб. (у схемах, таблицях та коментарях). Львів : ЛьвДУВС, 2016. 308 с.
21. Костенко Ю. О. Фінансове право України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 240 с.
22. Кучерявенко М. П., Білінський Д. О., Дмитрик О. О. Фінансове право : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 400 с.
23. Плотнікова М. В. Фінансове право : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с.
24. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
25. Фінансове право : підручник / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 392 с.

Самостійна робота до семінарського заняття 2

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо сутності фінансового контролю та фінансово-правової відповідальності, їх ключових понять, категорій та структурних елементів з урахуванням чинного законодавства, формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувані уявлення про фінансовий контроль як складову державного управління та інструмент реалізації державної політики; з'ясувати види, форми та методи фінансового контролю; визначити правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю; висвітлити зміст та особливості юридичної відповідальності за порушення фінансового законодавства; з'ясувати склад та ознаки фінансового правопорушення; дослідити правову природу та особливості застосування фінансово-правових санкцій; окреслити правові засади застосування заходів правової відповідальності за порушення законодавства в окремих фінансових сферах.

Перелік питань для самостійного вивчення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Місце фінансового контролю в загальній системі контрольно-наглядової діяльності у державі та суспільстві.
2. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю загальної компетенції.
3. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю спеціальної компетенції.
4. Внутрішній (відомчий) контроль в системі органів виконавчої влади в Україні.
5. Внутрішньо-господарський фінансовий контроль.
6. Муніципальний фінансовий контроль.
7. Громадський фінансовий контроль.

8. Зарубіжний досвід фінансового контролю на локальному рівні.
9. Поняття та правове регулювання аудиторської діяльності в Україні.
10. Поняття, склад та ознаки фінансового правопорушення.
11. Поняття та особливості застосування фінансово-правових санкцій.
12. Правові засади застосування заходів правової відповідальності за порушення законодавства в окремих фінансових сферах.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Що являє собою фінансовий контроль?
2. У чому полягає суть фінансової дисципліни?
3. Що є об'єктом та предметом фінансового контролю?
4. Які принципи розроблено у сфері фінансового контролю?
5. Які є види фінансового контролю?
6. Які є методи фінансового контролю?
7. На підставі яких нормативно-правових актів здійснюється фінансовий контроль в Україні?
8. Які органи здійснюють фінансовий контроль в Україні?
9. Якими повноваженнями у сфері фінансового контролю наділено органи загальної компетенції?
10. Якими повноваженнями у сфері фінансового контролю наділено органи спеціальної компетенції?
11. Що таке аудит та яка його роль у здійсненні фінансового контролю?
12. У чому полягає відмінність ревізії від перевірки?
13. Що таке фінансове правопорушення?
14. Який склад фінансового правопорушення?
15. Які виділяють види фінансових правопорушень?
16. Які існують заходи державного примусу за вчинення фінансових правопорушень?
17. Що являє собою фінансово-правова відповідальність?
18. Які функції виконує фінансово-правова відповідальність?
19. Якими нормативно-правовими актами передбачена відповідальність за фінансові правопорушення?
20. Які існують види юридичної відповідальності за порушення фінансового законодавства?

Завдання для саморозвитку:

1. У вигляді таблиці зробіть порівняльний аналіз ревізії як основного методу державного фінансового контролю та аудиторської перевірки як методу недержавного фінансового контролю, указавши: мету, об'єкт контролю, суб'єкт контролю, характер контролю, практичні завдання, оплата праці перевіряючого, результат.

2. Використовуючи положення Цивільного кодексу України, підберіть приклади статей, в яких прямо та опосередковано передбачена можливість стягнення збитків за вчинене правопорушення у сфері фінансової діяльності.

3. У вигляді таблиці наведіть механізм застосування однієї з адміністративних

санкцій за порушення законодавства у сфері фінансової діяльності, указавши: вид адміністративної санкції, підставу її застосування, суб'єкта, уповноваженого застосовувати таку санкцію, порядок та строк її застосування.

4. Використовуючи положення Кримінального кодексу України та посилаючись на відповідну його статтю, випишіть види фінансово-правових санкцій.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Лімська декларація керівних принципів контролю від 01.01.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001#Text.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №50-51. Ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Кодекс законів про працю в Україні : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. №50. Ст.375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8074-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. №51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25-26. Ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top>.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. №9. Ст.50. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19?find=1&text=ініціатив#w1_2.
9. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №5-6. Ст.30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
10. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. №2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. №30. Ст.239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
11. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.2018 р. №448/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №51. Ст.292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр#Text>.
12. Про державну службу України : Закон України від 10.12.2015 р. №889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. №4. Ст.43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
13. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №28. Ст.205. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр#Text>.

14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №2-3. Ст.11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.
15. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №19. Ст.134. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19?find=1&text=ініціатив#w1_2.
16. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №29. Ст.238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
17. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. №2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №13. Ст.110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.
18. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №35. Ст.237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text>.
19. Про Рахункову палату України : Закон України від 02.07.2015 р. №576-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №36. Ст.360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.
20. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. №2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №1. Ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.
21. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку : Указ Президента України від 23.11.2011 р. №1063/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text>.
22. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 р. №19-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. №35. Ст.147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-20#Text>.
23. Про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. №236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#Text>.
24. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п#Text>.
25. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. №215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п#Text>.
26. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 р. №537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-п#Text>.
27. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. №375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text>.

28. Про затвердження Положення про валютний нагляд : Постанова Правління Національного банку України від 03.01.2019 №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19#Text>.
29. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України до заходів впливу : Постанова Правління Національного банку України від 17.08.2012 р. №346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12#Text>.
30. Про затвердження Положення про застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, заходів впливу за порушення законодавства про фінансові послуги, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 20.11.2012 р. №2319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2112-12#Text>.
31. Волощук М. Г., Карабін Т. О., Менджул М. В. Фінансове право : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
32. Гурковська К. А., Мороз О. Б., Назар Ю. С., Сукмановська Л. М. Фінансове право України : навч. посіб. (у схемах, таблицях та коментарях). Львів : ЛьвДУВС, 2016. 308 с.
33. Комітети Верховної Ради України IX скликання : Офіційний портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_komitis.
34. Костенко Ю. О. Фінансове право України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 240 с.
35. Кучерявенко М. П., Білінський Д. О., Дмитрик О. О. Фінансове право : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 400 с.
36. Лучковська С. І. Фінансове право: нач. посіб. / Київ : КНТ, 2010. 296 с.
37. Плотнікова М. В. Фінансове право : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с.
38. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
39. Фінансове право : підручник / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 392 с.

Самостійна робота до семінарського заняття 3

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо загальних та особливих положень бюджетного права як підгалузі фінансового права, формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувати уявлення про бюджетне право як відокремлений центральний інститут системи фінансового права; визначити організаційно-правові засади бюджетного процесу; висвітлити зміст та особливості правового регулювання міжбюджетних відносин; з'ясувати правові аспекти регулювання держаних та місцевих доходів, видатків, кредиту і боргу; дослідити правову природу та

особливості здійснення бюджетного контролю; окреслити правові засади застосування заходів правової відповідальності за порушення бюджетного законодавства.

Перелік питань для самостійного вивчення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Поняття, склад та принципи побудови бюджетної системи України.
2. Бюджетна класифікація та її склад.
3. Принципи та порядок розподілу доходів і видатків між окремими видами бюджетів.
4. Правовий режим бюджетних цільових фондів.
5. Правовий режим позабюджетних фондів.
6. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю.
7. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.
8. Правове регулювання державних та місцевих доходів.
9. Правове регулювання державних та місцевих видатків.
10. Правовий режим фінансування окремих галузей господарства.
11. Правове регулювання державного та місцевого кредиту.
12. Правове регулювання державного та місцевого боргу.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Що являє собою бюджет та у чому полягає його призначення?
2. Які складові частини бюджету?
3. Які основні складові бюджетної класифікації?
4. Що собою становить зведений бюджет?
5. Хто є учасником бюджетного процесу?
6. Які стадії бюджетного процесу?
7. У чому полягає суть бюджетного права?
8. Що являють собою норми бюджетного права?
9. Що відносять до джерел бюджетного права?
10. Які органи керують виконанням бюджету?
11. Хто такі розпорядники бюджетних коштів?
12. Що таке бюджетний розпис та хто його складає?
13. В чому полягає виконання бюджету?
14. Що являють собою міжбюджетні відносини?
15. Що таке міжбюджетні трансферти?
16. Які існують види міжбюджетних трансфертів?
17. На що спрямований контроль за дотриманням бюджетного законодавства?
18. Що входить до структури бюджетного правопорушення?
19. Якими рисами характеризується бюджетний злочин?
20. Які заходи впливу можуть застосовуватися до учасників бюджетного процесу за порушення бюджетного законодавства?

Завдання для саморозвитку:

1. Учасниками бюджетного процесу є головні розпорядники бюджетних

коштів, розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня, одержувачі бюджетних коштів. Спираючись на положення чинного законодавства, визначте, хто відноситься до зазначених учасників бюджетного процесу, а також розкрийте їх основні права та вкажіть відмінності, що існують між ними.

2. Використовуючи положення Бюджетного кодексу України та посилаючись на відповідні його статті, розробіть структурно-логічну схему «Складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність місцевих бюджетів».

3. Використовуючи положення Закону України «Про регламент Верховної Ради України» та посилаючись на відповідні його статті, у вигляді таблиці розкрийте зміст першого, другого та третього читання законопроекту про Державний бюджет.

4. Знайдіть по два склади порушень бюджетного законодавства, за які передбачена фінансова, адміністративна та кримінальна відповідальність. Визначте, у чому полягає різниця в міру відповідальності на прикладі наведених Вами складів правопорушень.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №50-51. Ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8074-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. №51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25-26. Ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top>.
5. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. №1861-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №14-15, №16-17. Ст.133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.
6. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 р. № 1062. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-п#n17>.
7. Волощук М. Г., Карабін Т. О., Менджул М. В. Фінансове право : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
8. Гурковська К. А., Мороз О. Б., Назар Ю. С., Сукмановська Л. М. Фінансове право України : навч. посіб. (у схемах, таблицях та коментарях). Львів : ЛьвДУВС, 2016. 308 с.
9. Костенко Ю. О. Фінансове право України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 240 с.
10. Кучерявенко М. П., Білінський Д. О., Дмитрик О. О. Фінансове право : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 400 с.
11. Лучковська С. І. Фінансове право : нач. посіб. / Київ : КНТ, 2010. 296 с.
12. Петровська І. І. Фінансове право : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 149 с.

13. Плотнікова М. В. Фінансове право : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с.
14. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
15. Фінансове право : підручник / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 392 с.

Самостійна робота до семінарського заняття 4

Мета: поглиблення та закріплення теоретичних знань щодо загальних положень правового регулювання інших окремих інститутів фінансового права, формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувати загальне уявлення про банківське, інвестиційне, страхове, емісійне та валютне право як окремих підгалузей фінансового права; визначити організаційно-правові засади системного функціонування зазначених інститутів; висвітлити зміст та особливості правового регулювання банківських, інвестиційних, страхових, емісійних та валютних відносин; з'ясувати правові аспекти здійснення банківських, інвестиційних, страхових, емісійних та валютних операцій; дослідити правову природу та особливості здійснення банківського, інвестиційного, страхового, емісійного та валютного контролю; окреслити правові засади застосування заходів правової відповідальності за порушення банківського, інвестиційного, страхового, емісійного та валютного законодавства.

Перелік питань для самостійного вивчення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Банківське право в системі правових наук та його значення для сучасного юриста.
2. Зміст банківських правовідносин у сфері банківського регулювання та банківського нагляду.
3. Проблеми регулювання банківської системи в сучасних умовах.
4. Поняття, форми та види корпоративного інвестування.
5. Засади правового регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.
6. Проблеми вдосконалення інвестиційного законодавства.
7. Ринки фінансових послуг як предмет фінансово-правового регулювання.
8. Кредитно-грошова політика держави та її правове регулювання.
9. Правовий режим обігу готівки та ведення розрахунково-касових операцій.
10. Публічне страхування як ланка фінансової системи держави.
11. Правовий статус, порядок утворення і діяльності страхових компаній в Україні.
12. Правові аспекти цифровізації фінансових ринків в Україні.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Що являє собою банківська діяльність та у чому полягає її призначення?
2. Що належить до банківських послуг?
3. Що є предметом банківського права?

4. Що являють собою норми банківського права та які їх основні ознаки?
5. У чому полягає фінансово-правова природа інвестиційної діяльності?
6. Що являють собою інвестиції?
7. За рахунок чого може здійснюватися інвестиційна діяльність?
8. Що є предметом інвестиційного права?
9. Як характеризується страхування з економічної та правової точок зору?
10. Хто є суб'єктами страхування?
11. У яких формах може виступати страхування?
12. Які виокремлюють види страхування?
13. Що є предметом публічного страхування?
14. Що розуміється під соціальними ризиками?
15. Що являє собою емісійне право в суб'єктивному та об'єктивному сенсах?
16. Що є предметом емісійного права?
17. Які субінститути входять до інституту емісійного права?
18. Що являють собою валютні правовідносини?
19. За яких ознак операції являються валютними?
20. У чому полягає суть валютного регулювання та контролю?

Завдання для саморозвитку:

1. Виходячи із положень Податкового кодексу України, наведіть приклади уповноважуючих, зобов'язуючих та забороняючих фінансово-правових норм. Наведіть конкретні приклади та вкажіть, в чому виявляється імперативний характер таких фінансово-правових норм. Поясніть, у чому проявляються особливості санкцій фінансово-правових норм та наведіть приклади.

2. Складіть власну класифікацію нормативних правових актів, що регулюють правовідносини у сфері інвестиційної діяльності, та підкріпіть її відповідними прикладами.

3. На основі аналізу нормативних правових актів в області страхування дайте детальну характеристику реалізації державної політики у сфері медичного страхування в Україні.

4. Використовуючи положення чинного законодавства та посилаючись на них, з'ясуйте порядок обміну пошкоджених банкнот на нові та обміну грошових знаків старого зразка на грошові знаки нового зразка в Україні.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду від 22.07.1944 р. Прийняття Україною від 11.07.2002. В редакції від 10.11.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_921#Text.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №18, №19-20, №21-22. Ст.114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№40-44. Ст.356. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top>.

5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №5-6. Ст.30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
6. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. №2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. №30. Ст.239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
7. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.2018 р. №448/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №51. Ст.292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр#Text>.
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. №1105-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №46-47. Ст.403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
9. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. №265/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №28. Ст.205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр#Text>.
10. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. №1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №47. Ст.646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
11. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №29. Ст.238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
12. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №24. Ст.128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text>.
13. Про платіжні послуги : Проект Закону України від 12.11.2020 р. №4364 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70412.
14. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. №2346-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №29. Ст.137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#top>.
15. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. №85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №18. Ст.78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>.
16. Про цінні папери та фондовий ринок Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. №31. Ст.268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
17. Про фінансовий лізинг : Закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №16. Ст.68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр#Text>.
18. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. №2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №1. Ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.
19. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р. №16/98-ВР *Відомості Верховної Ради України*.

1998. №23. Ст.121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр#top>.
20. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей : Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. №481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#Text>.
 21. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. №22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>.
 22. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 25.09.2018 р. №103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>.
 23. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : Постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. №492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>.
 24. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. №148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.
 25. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. №351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#top>.
 26. Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями : Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19#Text>.
 27. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України : Постанова Правління Національного банку України від 04.07.2018 р. №75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18#Text>.
 28. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій : Постанова Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. №516. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>.
 29. Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України : Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#Text>.
 30. Про затвердження Правил розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит : Постанова Правління Національного банку України від 08.06.2017 р. №49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>.
 31. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів : Постанова Правління Національного банку України від 05.11.2014 р. №705. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>.
 32. Банківське право : підручник / О. В. Баклан та ін. ; за заг. ред. Є. П.

- Гайворонського. Київ : Друкарський двір Олега Федорова, 2018. 346 с. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26002/>.
33. Безготівкові розрахунки / *Офіційний веб-сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash>. Бліхар М. М. Правова природа інвестиційних відносин: фінансово-правове регулювання : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2018. 448 с.
34. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навч. посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
35. Волощук М. Г., Карабін Т. О., Менджул М. В. Фінансове право : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
36. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2017. 460 с.
37. Інвестиційне право : підручник / Ю. М. та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя. Харків : Право, 2015. 510 с. URL: https://pidruchniki.com/84743/pravo/investitsiyne_pravo.
38. Качур Р. П. Державне регулювання інвестиційної діяльності в трансформаційній економіці України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2015. 237 с.
39. Михальський Ю. А. Емісійне право держави та його вплив на грошовий обіг. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2016. № 20. С. 104-107.
40. Михальський Ю. А. Емісійне право та цінні папери (фінансово-правовий аспект). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2016. Вип. 3. Т. 1. С. 161-164.
41. Плотнікова М. В. Фінансове право : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с.
42. Пояснювальна записка до Проекту Закону України «Про платіжні послуги» від 12.11.2020 р. №4364 / *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70412.
43. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
44. Сприндис С. І. Форфейтинг. Поняття, особливості та види. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2018. Вип. 28. С. 66-70.
45. Фінансове право : підручник / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 392 с.
46. Ямненко Т. М. Право грошового обігу – субінститут емісійного права у фінансовому праві України. *Наше право*. 2014. № 5. С. 201-208.

МОДУЛЬ 2 «ПОДАТКОВЕ ПРАВО»

Самостійна робота до семінарського заняття 5

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо сутності податкового права, його ключових понять, категорій та структурних елементів з урахуванням чинного законодавства та формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувати загальне уявлення про податкове право як самостійний фінансово-правовий інститут; визначити предмет, метод та характерні особливості податкового права; з'ясувати основні принципи та джерела податкового права; окреслити засадничі норми податкового права, з'ясувати їх ознаки, особливості та структуру; розкрити суть податкових правовідносин, з'ясувати їх види та склад; визначити правовий статус та організаційно-правові засади функціонування податкових органів України; визначити основні проблеми регулювання податкових правовідносин в українському законодавстві; проаналізувати європейські стандарти регулювання податкових правовідносин; окреслити можливість та напрямки адаптації податкового законодавства України до вимог ЄС.

Перелік питань для самостійного вивчення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Системоутворюючі фактори податкового права як галузі права.
2. Податкове право в системі правових наук та його значення для сучасного юриста.
3. Податкове законодавство та його роль в економіці України.
4. Податковий Кодекс України як основне джерело податкового права: аналіз його розділів.
5. Міжнародні договори як джерела податкового права.
6. Судові акти в системі джерел податкового права.
7. Співвідношення податкового законодавства з іншими законодавчими актами та міжнародними договорами.
8. Місце і роль держави в системі суб'єктів податкових правовідносин.
9. Місце платника податків в системі суб'єктів податкових правовідносин.
10. Проблеми правового регулювання податкових відносин в українському законодавстві у сучасних умовах.
11. Аналіз європейських стандартів регулювання податкових правовідносин.
12. Адаптація податкового законодавства України до вимог ЄС в умовах сталого розвитку.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. У чому полягає суть податкового права?
2. Що є предметом податкового права?
3. Які відносини регулює Податковий кодекс України?
4. На яких принципах ґрунтується податкове законодавство України?
5. У чому полягає особливість методу податкового права?
6. Що вміщує у себе загальна частина податкового права?
7. Що включає у себе особлива частина податкового права?
8. Які принципи характерні податковому праву?
9. Що являє собою податково-правова норма?

10. Які ознаки податково-правової норми?
11. У чому полягають особливості податкових норм як підвиду фінансових норм?
12. Які виокремлюють види податкових норм?
13. Що відображає структура податково-правової норми?
14. Які особливості мають податкові санкції?
15. Що являють собою податкові правовідносини?
16. У чому полягає специфіка податкових правовідносин?
17. Між ким виникають податкові правовідносини?
18. За якими підставами класифікуються податкові правовідносини?
19. Що є об'єктом регулювання податкових правовідносин?
20. Що є суб'єктом податкових правовідносин?

Завдання для саморозвитку:

1. У вигляді таблиці складіть порівняльну характеристику податкового права України, фінансового права України, адміністративного права України, цивільного права України та господарського права України, використовуючи такі критерії: предмет і метод правового регулювання, джерела правового регулювання, суб'єкти правовідносин.

2. Визначте суб'єктний склад податкових правовідносин відносин та рольові функції суб'єктів, що беруть безпосередню та опосередковану участь у сфері оподаткування. Наведіть приклади.

3. Використовуючи положення Положення про Державну фіскальну службу України та Положення про Державну податкову службу України, у вигляді таблиці здійсніть порівняльно-правовий аналіз правового статусу минулої Державної фіскальної служби України та сьогоденної Державної податкової служби України.

4. Охарактеризуйте податкове законодавство України з точки зору його адекватності сучасному стану податкових правовідносин та визначить шляхи його вдосконалення.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. №4495-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №44-45, №46-47, №48. Ст.552. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. №23. Ст.197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні : Закон України від 21.12.2016 р. №1797-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. №5-6. Ст.48. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>.

6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр?find=1&text=контроль#w1_6.
7. Про державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#Text>.
8. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п#n15>.
9. Про затвердження Порядку та форм надання контролюючим органам в електронному вигляді інформації щодо ставок та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 р. № 1330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1330-2020-п#Text>.
10. Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 р. № 1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2018-п#Text>.
11. Про порядок обліку платників податків і зборів : Наказ Міністерства фінансів України від 9.12.2011 р. №1588. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1562-11>.
12. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
13. Волощук М. Г., Карабін Т. О., Менджул М. В. Фінансове право : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
14. Гурковська К. А., Мороз О. Б., Назар Ю. С., Сукмановська Л. М. Фінансове право України : навч. посіб. (у схемах, таблицях та коментарях). Львів : ЛьвДУВС, 2016. 308 с.
15. Долженков О. В. Податкове законодавство: стан та перспективи розвитку : дис. ... д-ра філософії за спец. 081 – Право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. 249 с.
16. Кучерявенко М. П. Податкове право України : навчальний посібник Харків : Право, 2013. 536 с.
17. Лучковська С. І. Фінансове право: нач. посіб. / Київ : КНТ, 2010. 296 с.
18. Марушева О. Г. Податкове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Харків : Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2014. 211 с.
19. Податкове право України : підручник / О. О. Головашевич, А. М. Котенко, Є. М. Смичок та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка, Н. А. Маринів. Харків : Право, 2019. 440 с.
20. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
21. Структура / *Офіційний веб-портал Державної податкової служби України*. URL: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/struktura/>.

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо правових засад побудови податкової системи та функціонування сучасної системи податкового адміністрування й контролю в Україні, а також формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувати уявлення про правову природу податку, його ознаки, принципи, функції та види; визначити юридичні аспекти співвідношення податку та інших обов'язкових платежів; з'ясувати істотні умови побудови та функціонування податкової системи; сформувати уявлення про правову природу податкового адміністрування, його складові та принципи побудови; дослідити етапи та форми проведення контрольних дій адміністраторами податків і зборів; окреслити основні види порушень законодавства у податковій сфері; розкрити суть основних видів юридичної відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

Ситуаційні завдання для самостійного вирішення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Платник податків Коваленко М.О. звернувся до державної податкової інспекції ГУ ДФС за консультацією з приводу підтвердження його права на податкову пільгу. Відповідь була одержана позитивна. В подальшому така консультація була відмінена як така, що не відповідає Податковому кодексу України.

Чи може бути притягнутий до відповідальності платник податків, який діяв у відповідності з податковою консультацією? На кого покладена функція надання податкових консультацій? Чи можливе оскарження в суді податкової консультації? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

2. Платник податків-фізична особа звернувся до державної податкової інспекції ГУ ДФС за податковою консультацією щодо питання формування суми його податкового обов'язку. Податкова особа державної податкової інспекції ГУ ДФС дала відповідь, виходячи із власних поглядів (тобто узагальнюючої податкової консультації центрального податкового органу з цього питання не було, а норма податкового законодавства мала подвійне тлумачення). Платник податків не скористався даною відповіддю контролюючого органу і сприйняв її як рекомендацію, а не обов'язкову норму. При цьому посадова особа державної податкової інспекції ГУ ДФС тлумачила її на свою користь, а платник податків – на свою. У зв'язку з цим рішенням державної податкової інспекції ГУ ДФС на платника податків було накладено штраф, оскільки він не скористався податковою консультацією державної податкової інспекції ГУ ДФС, діяв за власним розсудом хоча і в межах норм закону. Платник податків звернувся з позовом до суду на дії посадової особи державної податкової інспекції ГУ ДФС.

Як треба вирішити цю справу? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

3. При посвідченні договору купівлі-продажу квартири продавець Полюшко Г.М. наполягав на тому, що обов'язок по нарахуванню, утриманню та сплаті податку на доходи фізичних осіб щодо операцій з продажу об'єктів нерухомості лежить на

нотаріусі, який виконує обов'язки податкового агента при посвідченні такої угоди. Нотаріус проти цього заперечував та наполягав тільки на обов'язку контролю за додержанням податкового законодавства з приводу сплати податку на доходи фізичних осіб у разі посвідчення такої угоди.

Визначте та проаналізуйте інститут податкового агентства. Чи є нотаріус податковим агентом щодо оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого майна у разі, коли сума нарахованого податку самостійно сплачується сторонами угоди попередньо її нотаріальному посвідченню? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

4. При перевірці фінансово-господарської діяльності ТОВ «Аргос» було вилучено всі бухгалтерські документи. При цьому співробітниками контролюючого податкового органу було складено опис наступного змісту: «Документи у синій папці – договори; документи у червоній папці – накладні; документи у папці №5 – установчі документи». За результатами перевірки було складено акт про заниження прибутку та прийнято рішення про застосування фінансових санкцій до ТОВ «Аргос».

Дайте правову оцінку діям співробітників контролюючого податкового органу по вилученню документів. Який існує порядок вилучення документів? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

5. Державна податкова інспекція ГУ ДФС здійснила планову виїзну перевірку ТОВ «Інформ» за відсутності головного бухгалтера підприємства. Директор ТОВ «Інформ» відмовився підписувати акт перевірки у зв'язку з тим, що головний бухгалтер перебував у відпустці та не був присутній під час проведення перевірки.

Чиї дії у цьому випадку правомірні? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

6. Робітниця бухгалтерії припустилася помилки під час ведення документів податкового обліку, що призвело до несплати податку на прибуток на суму 200 000 грн.

Яким чином бухгалтер буде притягнута до відповідальності? Кваліфікувати діяння бухгалтера. Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

7. Керівництво підприємства несвоєчасно надало до державної податкової інспекції ГУ ДФС декларацію про сплату податків.

Як кваліфікувати таке діяння? Які в даному випадку будуть особливості притягнення до відповідальності керівників підприємства? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

8. За результатами планової перевірки у податкового агента було викрито систематичні недонарахування податкових зобов'язань стосовно найманих працівників, яким було нарахована та виплачена заробітна платня. З пояснення головного бухгалтера підприємства стало ясно, що на підприємстві немає постійного працівника, який би займався податковим обліком, а співробітники бухгалтерії вели такий облік самостійно.

Яким чином повинен здійснюватися податковий облік на підприємстві? Хто є відповідальним за ведення податкового обліку та звітності? Розкрийте правила притягнення до відповідальності за такі правопорушення.

9. У філії виробничого об'єднання «Гертруд», яка має статус податкового

агента, була проведена документальна перевірка. В ході перевірки було виявлено, що податок на доходи фізичних осіб був нарахований та перерахований в бюджет не в повному обсязі. Головний бухгалтер не зміг надати пояснень та документів щодо сплати податку, оскільки знищив їх.

Яка відповідальність передбачена в даному випадку для податкового агента? Чи передбачена відповідальність за порушення строків зберігання документів? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

10. ТОВ «Крона» здійснює торгівельну діяльність з використанням таких видів товарів вітчизняного виробництва: хліб, мука, сіль, цукор. Працівниками державної податкової інспекції ГУ ДФС була проведена контрольна закупівля цих товарів. В результаті цього були встановлені такі порушення:

- перевіряючим не було надано торгівельного патенту;
- торгівельні операції проводились без застосування РРО.

Працівники державної податкової інспекції ГУ ДФС склали акт перевірки, в якому зафіксували вказані вище порушення та штрафні санкції.

Чи правомірно проводилась перевірка? Яку відповідальність передбачає чинне податкове законодавство за вказані порушення? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Що являють собою податкові надходження?
2. Які основні ознаки податку?
3. Яка різниця між «податком» і «збором»?
4. Які податки та збори відносяться до загальнодержавних?
5. Які збори відносяться до місцевих?
6. За якими ознаками класифікуються податки?
7. Що таке податкове навантаження (тягар)?
8. Що визнається податковим періодом?
9. Хто може бути платником податків?
10. Що визначає принцип територіальності?
11. Які підстави використовуються при визначенні резидентства юридичних осіб?
12. Що визнається податковим обов'язком?
13. Які права мають платники податків?
14. Хто визнається представником платника податків?
15. Який зміст міститься в понятті адміністрування податків?
16. Що є метою податкового адміністрування?
17. У чому полягають основні функції системи адміністрування податків, зборів та платежів?
18. Які існують форми проведення контрольних дій?
19. Які існують види податкових перевірок?
20. Що входить до елементів податкового правопорушення?

Завдання для саморозвитку:

1. Проведіть порівняльно-правову характеристику правових норм, що регулюють відносини з приводу податкової поруки і податкової застави як способів забезпечення податкового обов'язку платника податків.

2. Зробіть порівняльну характеристику переваг та недоліків вітчизняної системи податкового контролю порівняно із світовим досвідом. Запропонуйте шляхи удосконалення податкового контролю з огляду на євроінтеграційні прагнення України.

3. Використовуючи положення чинного законодавства, у вигляді таблиці зробіть порівняльний аналіз порядку здійснення камеральної, документальної та фактичної податкової перевірки.

4. Складіть апеляційну скаргу про визнання незаконним рішення податкового органу.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8074-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. №51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25-26. Ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top>.
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№40-44. Ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
6. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
7. Куцик П. О., Полянська О. А. Облік і звітність в оподаткуванні : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 508 с.
8. Марушева О. Г. Податкове право : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Харків : Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2014. 210 с.
9. Міняйленко К. О. Економічна сутність прямого і непрямого оподаткування в Україні / *Управління розвитком*. 2014. №5(168). С. 101-103.
10. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України : в 3-х т. / Кол. авторів ; за заг. ред. Азарова М. Я. Київ : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2011. URL: <https://read2read.net/read-705068/?page=27#booktxt>.
11. Петричко М. М. Сучасний стан адміністрування податків і зборів в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2016. Вип. 16. Ч. 2. С. 133-135.

12. Податкова система : навчальний посібник / І. С. Волохова, О. Ю. Дубовик, М. О. Слатвінська та ін. ; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків : Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
13. Податкова система України : тренінг-курс : навч. посіб. / О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська, С. М. Кокшарова та ін. ; за заг. ред. О. М. Тимченко ; передм. Т. І. Єфименко. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. 656 с.
14. Роль В. Ф., Сергієнко В. В., Попова С. М. Фінансове право : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
15. Смашнюк О. В. Аналіз надходження прямих та непрямих податків до бюджету України. *Інноваційний розвиток: освіта та наука XXI століття* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 19 червня 2018 року у м. Київ: зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ» / відп. за випуск Голденблат М.А. // ГО «Європейська наукова платформа». Обухів : Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2018. Т. 3. С. 16-22.
16. Хомутенко В. П., Луценко І. С., Хомутенко А. В. Адміністрування податків, зборів, платежів : навч. посіб. / За заг. ред. В.П. Хомутенко Одеса : «Атлант», 2015. 314 с.

Самостійна робота до семінарського заняття 7

Мета: поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо правових аспектів регулювання прямих та непрямих загальнодержавних й місцевих податків, зборів і платежів, а також формування у здобувачів вищої освіти вміння до самонавчання, самопідготовки, самоперевірки, самоконтролю та саморозвитку.

Задачі: сформувані уявлення про правову природу прибуткових податків; визначити місце податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб у податковій системі України; охарактеризувати основні та додаткові елементи правових механізмів прибуткових податків; з'ясувати істотні умови та особливості становлення правового регулювання екологічного податку та рентних платежів; охарактеризувати основні та додаткові елементи правових механізмів природоресурсних податкових платежів, сформувані уявлення про правову природу податку на додану вартість та акцизного податку; охарактеризувати основні та додаткові елементи правових механізмів податку на додану вартість та акцизного податку; з'ясувати істотні умови та особливості правового регулювання місцевих податків і зборів; охарактеризувати основні та додаткові елементи правових механізмів справляння місцевих податків і зборів.

Ситуаційні завдання для самостійного вирішення та самопідготовки до семінарського заняття:

1. Релігійна організація, що зареєстрована у порядку, передбаченому законом, здійснювала діяльність щодо надання платних культових послуг (хрещення, укладання церковного шлюбу, тощо), а також одержувала грошові кошти за договором оренди земельної ділянки, що належить їй на праві власності.

Чи є така організація платником податку на прибуток? Яким чином у даних ситуаціях буде здійснюватися оподаткування релігійної організації? Відповідь

обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

2. В Податковому кодексі при визначенні об'єкта оподаткування податком з доходів фізичних осіб відповідно до п. 164.2.12 статті 164 до складу загального місячного оподатковуваного доходу включаються кошти або майно (немайнові активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, визначені обвинувальним вироком суду, незалежно від призначеної ним міри покарання.

Чи можна вважати такі кошти доходом у розумінні п. 14.1.56 Податкового кодексу? Дайте правову оцінку вказаному положенню з точки зору його правомірності і доцільності з огляду на характеристику податку як юридичної конструкції, що має свій склад.

3. Громадянину Боровенку М.С. похилого віку у зв'язку із виходом на пенсію сплатили одноразову грошову виплату на підставі рішення трудового колективу за рахунок коштів підприємства. Громадянин Боровенко М.С., посилаючись на Закон України від 18 листопада 2004 року «Про соціальний захист дітей війни», вважає, що зазначена виплата має бути звільнена від оподаткування.

Визначте правильність суджень громадянина Боровенка М.С. Чи оподатковується дана одноразова грошова допомога згідно з Податковим кодексом України?

4. У заповіті спадкоємцем бабуся призначила онука. Спадкоємцю передається рухоме і нерухоме майно загальною вартістю – 220 тис. грн. Онук неповнолітній (7 років).

Яка особа та за якою ставкою має сплатити податок із доходів з вартості успадкованого майна? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

5. Спадкоємець не є громадянином України, постійно мешкає та працює за її межами, отримав у спадщину від рідного батька – громадянина України квартиру.

Чи потрібно спадкоємцю сплачувати податки та які? Якщо після отримання свідоцтва про право на спадщину спадкоємцем буде продано квартиру, чи оподатковується отриманий дохід та яким чином? Чи може спадкоємець – нерезидент сплатити ПДФО після нотаріального оформлення спадщини? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

6. На засіданні міської ради було прийнято рішення про запровадження на території міста так званого «екологічного податку». Його повинні були сплачувати громадяни, що проживали в більш чистих з екологічної точки зору районах міста. Крім того, було запроваджено плату за проїзд центральними вулицями міста та до туристичних центрів. Дане рішення було опротестовано прокурором області, як таке, що суперечить законодавству. Проте протест прокурора не був задоволений радою із наступним обґрунтуванням: вказане рішення було прийнято з метою збільшення надходжень до місцевого бюджету, отримані кошти планувалося спрямувати до позабюджетного фонду стимулювання природоохоронних заходів. Крім того місто має статус курортного, тому має автономію у вирішенні фінансових питань.

Які види платежів у сфері охорони навколишнього природного середовища передбачені українським законодавством? Розкрийте порядок розподілу платежів. Чи підлягає протест прокурора задоволенню? Вирішить справу.

7. ПАТ «Ферросплав» звернулось до ДПІ ГУ ДПС у Харківській області із

заявою про зменшення вдвічі розміру екологічного податку (до недавнього часу – ПАТ «Ферросплав» сплачував збір за скиди та викиди забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище та збір за розміщення відходів у навколишньому природному середовищі). В обґрунтування заяви ПАТ «Ферросплав» зазначило, що ним вживаються заходи щодо запровадження екологічно безпечних технологій, у зв'язку із чим обсяги скидів та викидів зменшено вдвічі, а мінімальні обсяги відходів взагалі дозволяють відмовитись від потреби у їх розміщенні.

Розглянувши заяву ПАТ «Ферросплав», начальник ДПІ ГУ ДПС у Харківській області видав розпорядження, яким в порядку експерименту зменшив ставку екологічного податку в 1,75 рази. Прокурор області опротестував розпорядження начальника ДПІ ГУ ДПС у Харківській області як незаконне.

Яким є порядок встановлення та зміни розміру екологічного податку? Проаналізувати законність розпорядження начальника ДПІ ГУ ДПС у Харківській області. Надайте правову оцінку протесту прокурора. Вирішить справу.

8. На розгляд Верховної Ради України одним із народних депутатів внесено проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» в частині упорядкування нормативного регламентування порядку обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища і спеціальне використання природних ресурсів, а також визначення розміру заподіяної навколишньому природному середовищу шкоди». В пояснювальній записці до вказаного Законопроекту зазначалось, що вказані збори є обов'язковими платежами, а тому їх регулювання, з огляду на положення законодавства про систему оподаткування, може здійснюватись виключно на рівні закону. Водночас, всупереч вказаному, всі відповідні питання регламентовані на підзаконному рівні, переважно – на рівні постанов Кабінету Міністрів України, що є незаконним. З огляду на це, пропонується закріпити на рівні Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» норму, якою б заборонялось врегульовувати питання відповідних зборів та розмірів шкоди на підзаконному рівні, а також одночасно уповноважити Кабінет Міністрів України в двомісячний строк кодифікувати всі підзаконні акти відповідного спрямування, об'єднавши їх у проекті Закону України «Про екологічні платежі». До участі в опрацюванні Законопроекту та надання висновків щодо нього профільним комітетом Верховної Ради України були залучені представники наукових установ.

Охарактеризувати стан чинного нормативного регулювання порядку обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища і спеціальне використання природних ресурсів, а також визначення розміру заподіяної навколишньому природному середовищу шкоди. Надайте правову оцінку Законопроекту. Який висновок повинні надати представники наукових установ?

9. Одним з напрямів діяльності туристичної фірми «Здравниця» є продаж путівок на відпочинок дітей у різні заклади Закарпаття. Розрахунки за видані путівки здійснюються у різних формах.

Чи має право туристична фірма «Здравниця» користуватися пільгою при сплаті податку на додану вартість? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

10. Фірма «Веселий селянин» є виробником алкогольної продукції. Мережа

установ даної фірми є реалізатором даної виробленої продукції. Зазначена продукція виробляється зі спирту етилового та денатурованого.

Який порядок сплати в даному випадку акцизного податку? Відповідь обґрунтуйте згідно норм чинного законодавства.

Питання для самоперевірки та самоконтролю:

1. Які суб'єкти є платниками податку на прибуток підприємств?
2. Що є об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств?
3. Які види прибутку звільняються від оподаткування?
4. Які особи є платниками податку з доходів фізичних осіб?
5. Що є об'єктом оподаткування податком з доходів фізичних осіб?
6. Що таке податкова соціальна пільга?
7. Які особи є платниками податку на додану вартість?
8. Які операції є об'єктом оподаткування ПДВ?
9. З якою метою видається податкова накладна?
10. Хто є платниками земельного податку?
11. Які юридичні особи звільняються від сплати земельного податку?
12. За які об'єкти не сплачується земельний податок?
13. Які об'єкти не оподатковуються податком на нерухоме майно?
14. Як встановлюються ставки податку на нерухоме майно?
15. Які суб'єкти є платниками екологічного податку?
16. Які особи є платниками за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин?
17. Як сплачується збір за спеціальне використання води у випадку перевищення встановленого ліміту?
18. Які особи є платниками збору за спеціальне використання лісових ресурсів?
19. Які особи не можуть бути платниками туристичного збору?
20. Які організації та особи можуть бути податковими агентами зі справляння туристичного збору?

Завдання для саморозвитку:

1. Здійсніть аналіз одного з податків та визначте юридичні елементи податку (наведіть їх визначення та охарактеризуйте їх), заповнивши таблицю із посиланнями на статті Податкового кодексу України:

Податок	
Вид податку	
Нормативно-правовий акт, що регламентує сплату податку	
Платник податків	
Одиниця масштабу	
Податкова база	
Податкова ставка	
Пільги, відрахування	
Особа (особи), яка обчислює податок	

Податковий період	
Предмет (основний)	
Об'єкт (основний)	
Вид об'єкта	
Масштаб (основний)	
Звітний період	
Строк сплати	
Строк подання податкової декларації	

2. Письмово перерахуйте випадки (з посиланням на конкретні норми Податкового кодексу України), які вимагають від платників єдиного податку зміни групи платників єдиного податку або переходу на загальну систему оподаткування.

3. Проаналізуйте з точки зору відповідності чинному законодавству текст наведеної нижче телеграми, розісланої Золочівською Державною податковою інспекцією ГУ ДПС у Львівській області 14 вересня 2021 року підприємствам міста: «Керівникові підприємства. Згідно з Наказом № 241 від 17.08.21 р. Золочівська ДПІ ГУ ДПС у Львівській області доводить до Вашого відома планове завдання з податку на прибуток на вересень у сумі 120 тис. грн. з оплатою до 30.09.2021 р.».

4. Користуючись Єдиним державним реєстром судових рішень, наведіть два приклади правових позицій Верховного Суду з питань правового регулювання одного з податків.

Список рекомендованої літератури

1. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 р. №213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №24. Ст.189. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. №2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №3-4. Ст.27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n1031>.
3. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №44-45, №46-47, №48. Ст.552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n1135>.
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. №2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №21-22. Ст.135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n27>.
6. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. №187/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №36-37. Ст.242. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>.
7. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 р. №2707-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №50. Ст.678. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
8. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. №1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. Ст.546.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

9. Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість : Наказ Міністерства фінансів України від 14.11.2014 № 1130 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14#n20>.
10. Про затвердження Порядку переходу платників податку на прибуток підприємств до подання спрощеної податкової декларації з такого податку та форми спрощеної податкової декларації з податку на прибуток підприємств, який оподатковується за ставкою 0 відсотків відповідно до пункту 44 підрозділу 4 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України : Постанова Кабінету міністрів України від 09.08.2017 р. № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/592-2017-п#Text>.
11. Про затвердження форми Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації : Наказ Міністерства фінансів України від 16.06.2016 р. № 553. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0932-16>.
12. Про затвердження форми Звіту про використання платниками податку на прибуток підприємств вивільнених коштів : Наказ Міністерства фінансів України від 21.12.2011 р. № 1685. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1529-11#Text>.
13. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску : Наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>.
14. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.2015 р. № 897. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15#Text>.
15. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за угодою про розподіл продукції : Наказ Міністерства фінансів України від 09.06.2021 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1038-21#Text>.
16. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи : Наказ Міністерства фінансів України від 02.10.2015 р. № 859. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15#Text>.
17. Про затвердження форми Розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку : Наказ Міністерства фінансів України від 12.01.2021 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0264-21#Text>.
18. Куцик П. О., Полянська О. А. Облік і звітність в оподаткуванні : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 508 с.
19. Кучерявенко М. П., Білінський Д. О., Дмитрик О. О. Фінансове право : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 400 с.
20. Податкова система : навчальний посібник / І. С. Волохова, О. Ю. Дубовик, М. О.

Слатвінська та ін. ; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик.
Харків : Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.

2. ПРИКЛАД РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

СИТУАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ

Спадкоємець не є громадянином України, постійно мешкає та працює за її межами, отримав у спадщину від рідного батька – громадянина України квартиру та земельну ділянку. Чи потрібно спадкоємцю сплачувати податки та які? Якщо після отримання свідоцтва про право на спадщину спадкоємцем буде продано квартиру, чи оподатковується отриманий дохід та яким чином?

Розв'язання:

Статус резидента України є вирішальним для порядку оподаткування подібних доходів, що отримуються фізичною особою як на території України, так і за її межами.

Поняття «резидент» та умови набуття фізичною особою статусу резидента України визначено пп. 14.1.213 ст. 14 Податкового кодексу України (ПКУ).

Резидентами вважаються, зокрема, особи, які мають місце проживання в Україні.

Нерезиденти – це, зокрема, фізичні особи, які не є резидентами України (пп. 14.1.122 ст. 14 ПКУ). Тобто фізична особа, яка не відповідає умовам, визначеним у пп. «в» пп. 14.1.213 ПКУ, не є резидентом України.

Отже, незважаючи на родинні зв'язки зі спадкодавцем син-спадкоємець, який є громадянином іноземної держави та має більш тісні особисті чи економічні зв'язки за межами України, місце проживання якого знаходиться в іноземній державі, постійно там мешкає і працює, для цілей оподаткування вважається нерезидентом України.

Як наведено у пп. 174.2.3 ст. 174 ПКУ, для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується, зокрема, спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця резидента, застосовується ставка податку на доходи з фізичних осіб (ПДФО), визначена п. 167.1 ст. 167 Кодексу (18%).

Крім того, дохід у вигляді вартості успадкованого майна є об'єктом оподаткування військового збору (ВЗ) за ставкою 1,5% (п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ).

Отже, дохід, отриманий спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента незалежно від ступеня їх споріднення, оподатковується ПДФО за ставкою 18% та ВЗ за ставкою 1,5%.

При цьому спадкоємець-нерезидент зобов'язаний сплатити ПДФО та ВЗ до нотаріального оформлення об'єктів спадщини або до її оформлення в сільських населених пунктах уповноваженою на це посадовою особою відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

Порядок оподаткування ПДФО операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна регламентовано ст. 172 ПКУ. Тому дохід від операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомості, що здійснюються фізичними особами – нерезидентами, оподатковується в порядку, встановленому для резидентів, за ставкою, визначеною у п. 167.1 ст. 167 ПКУ (18%).

ПДФО та ВЗ у разі спадкування сплачуються спадкоємцем-нерезидентом за

місцем видачі свідоцтва про право на спадщину.

Але як передбачено п. 172.1 ст. 172 ПКУ, дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку (включаючи земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці), а також земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі, визначеної ст. 121 Земельним кодексом України (ЗКУ) залежно від її призначення, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується.

При цьому умова щодо перебування такого майна у власності платника податку понад три роки не поширюється на майно, отримане платником у спадщину.

Таким чином, дохід, отриманий фізичною особою-нерезидентом від продажу (обміну) не частіше одного разу на рік об'єктів нерухомого майна, зазначених у п. 172.1 ст. 172 ПКУ, зокрема квартири, отриманої ним у спадщину незалежно від терміну її перебування у власності, не оподатковується.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1. Офіційний портал Верховної Ради України: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

2. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
3. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля: <http://filelibsnu.at.ua>.
4. Офіційний сайт наукового збірника «Актуальні проблеми права: теорія і практика»: <http://app.snu.edu.ua/index.php/actual-law/about>.
5. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>.
6. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>.
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua.
8. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>.
10. Національна бібліотека Франції <http://www.bnf.fr/>.
11. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>.
12. Німецькі бібліотеки <http://www.ddb.de/>.
13. Сайт «Бібліотека юриста» <http://www.lawbook.by.ru/>.
14. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>.
15. Центр європейського і порівняльного права <http://www.eclg.gov.ua/>.
16. Центр розвитку українського законодавства <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>.
17. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <http://moodle.snu.edu.ua/>.
18. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <http://moodlesti.snu.edu.ua/>.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи з дисципліни

«ФІНАНСОВЕ ТА ПОДАТКОВЕ ПРАВО»

(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної
(дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право»)

(Електронне видання)

Укладачі:

ШАПОВАЛОВА Ольга Вікторівна
МАРТИНОВА Лілія Володимирівна
ТЕРЕЩЕНКО Сергій Володимирович
УДОВЕНКО Артем Сергійович

Оригінал-макет

О.І. Воронько

Підписано до друку _____

Формат 60x84 $\frac{1}{16}$. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. _____. Облік. видавн. арк. _____.

Тираж ____ екз. Вид. № _____. Замовл. № _____. Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: м. Сєвєродонецьк, просп. Центральний, 59а.

Телефон: +38 (050) 218 04 78, факс (06452)